

הַמֵּאֲמָד הַשְּׁבוּעִי

ויהי העם כנותאוננים

נאור ושמש

שבוע פרשת בהעלתך

צוות המאמר השבועי:

חברי המערכת: מנחם מענדל רוזנצויג, אחיה מרקוביץ' ואביעד בר לוי.

כותבים: אשחר שפירא, אליוסף גל, אלרועי פוזן, משה דנה פיקאר ויהודה רוזנטל.

הגהה ועריכה לשונית: ישראל מאיר אופן, לוי יצחק וינגורט ועפר בן יעקב.

עיצוב ועימוד: איתמר סלע ואליה חי אופן.

הו"ל: שילה קליין ואהרן רוזנצויג.

הפקה: שלם נחמן הראל.

בע"ה

שבוע טוב לכל החברים המתוקים!

לאחר חג העצרת שחותם את ימי הספירה שמפסח ועד שבועות דרך עוד ימים מיוחדים, ב"ה זוכים להתחיל בעבודה חדשה - עבודת ההפנמה, להפנים את כל האורות שקיבלנו במתן תורה עד שנזכה להפוך את עצמינו להיות חלק ממש מהתורה הקדושה ובכך להתייחד עם ה' יתברך.

לכבוד ההתחלה החדשה נראה השבוע מאמר מיוחד של ר' קלונימוס קלמן הלוי מתוך הספר הקדוש "מאור ושמש" עליו העידו צדיקים שהוא ממש 'אנציקלופדיה' של ספרי החסידות (מפי השמועה).

המאמר שלנו נפתח במספר שאלות על הסיפורים שמופיעים בפרשה - על מה עמ"י מתאונן? איך יכול להיות שמשה לא מאמין בה' שהוא יכול לדאוג לכל עמ"י לבשר?

דרך הסבר בתהליכי נפש האדם מקבלים הפסוקים משמעות חדשה ומיוחדת...

שימו לב גם לחשיבות השמחה המוסברת פעמים רבות בחסידות ומופיעה גם אצלנו.

שנזכה לשמוח תמיד ומתוך כך לפתוח שערים חדשים של גאולה וישועה! אוהבים מאד, החברים.

ויהי העם כמתאוננים

רבי קלונימוס קלמן הלוי עפשטיין – מאור ושמש

מבואר

בכיות ובשר, קברים ולשון הרע

ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה' וגו' ותבער בם אש ה' וגו' ויתפלל משה אל ה' ותשקע האש כו' והאספסוף אשר בקרבן התאוון תאוה וגו' וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר כו' ויאמר משה אל ה' למה הרעת לעבדך וגו' לשום את משא כל העם הזה עלי האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו' ואם ככה אתה עושה לי הרגני נא הרג כו' ואל אראה ברעתי כו' ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל וגו' ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר וגו' עד חודש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא כו' ויאמר משה שש מאות אלף כו' הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם וגו' ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר וגו' ויקרא את שם המקום ההוא קברות התאוון כי שם קברו את העם המתאוונים כו' ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות כו'.

בתור הקדמה, נספר את הקטע הרלוונטי מפרשת השבוע:

בפרשת בהעלתך אנו קוראים על אירוע מזעזע: עם ישראל מתלונן ובוכה בטענה שה' מרע¹ לו חלילה, ובעקבות התלונה ה' שולח אש בוערת שמחוללת מגפה בעם, עד שה' נענה לתחנוני משה והאש שוקעת. אך הספור לא נגמר: מיד

¹ ברש"י מובא בשם הספרי שעם ישראל התלונן על ההליכה שלושה ימים ללא מנוחה.

לאחר האירוע קמה קבוצה מהעם (לפירוש רש"י - הערב רב) שמתמלאים בתאוה לאכילת בשר, שאר עם ישראל מתאווים גם הם בעקבותיהם לבשר, ויחד הם מתחילים להאשים את משה בכך שהוציאם ממצרים ששם יכלו לאכול בשר כמה שרצו וכו'...

משה רבינו, ששומע את תלונות העם, פונה בתמיהה אל ה' יתברך - "לָמָּה הִרְעִיתָ לְעַבְדְּךָ... לְשׁוֹם אֶת מִשָּׂא כָּל הָעָם הַזֶּה עָלַי? הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה, אִם אֵנֹכִי יִלְדִּיתִיהוּ, כִּי תֹאמַר אֵלַי 'שָׂאֵהוּ בְּחִיקָךְ'?... " משה מסיים בחריפות: "וְאִם כֹּכָה אֶת עֲשֵׂה לִי הֲרִגְנִי נָא הָרֹג... וְאֵל אֶרְאֶה בְּרַעְתִּי!" ה' עונה למשה שיאסוף לו שבעים זקנים ויאמר לעם להתכונן לקראת מחר, שאז הם יקבלו בשר ויאכלו אותו למשך חודש שלם, "עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאֶפְכֶם"; בתגובה משה שואל על דברי ה' מאיפה ימצא פתאם כל-כך הרבה צאן ובקר לכולם ועל כך עונה לו ה' שאין מה לדאוג: "הֲיֵד הוּא תִקְצָר?".

לבסוף, הפרשיה נגמרת בסיפור טראגי: לאחר שהעם שועט על הבשר ה' כועס מכך ומכה בעם מכה גדולה שעל שמה נקרא המקום - 'קברות התאוה', כי שם קברו את המתאווים.

מיד לאחר פרשיות המתאוננים וקברות התאוה מגיע סיפור חדש - מרים ואהרן מדברים לשון הרע על כך שמשה לקח אשה ופירש ממנה.

צריך להבין כתיב ויהיה העם כמתאוננים ולא פירש על מה הייתה התאונה והיה לו לפרש כמו שפירש הכתוב אח"כ בעניין התאוה שאמרו מי יאכלנו בשר גם צריך להבין טענות משה במה שאמר הצאן ובקר ישחט להם הגם שרש"י כתב לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב מ"מ אין הדעת סובלת מי שכתוב בו בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק.

העצבות והשלכים שאחריה...

השאלה הראשונה, בפשט התורה, שצריכה להתעורר בנו כאשר אנו מעיינים בחטא המתאוננים היא פשוטה: מדוע לא נאמר לנו על מה הם התאוננו? השאלה מתעצמת כאשר ממשיכים וקוראים שמיד לאחר מכן, כאשר התורה מספרת על המתאווים, התורה מפרטת באריכות את טענת המתאווים.

תמיהה נוספת שצריכה להתעורר בנו על פרשיית המתאווים היא, כיצד יתכן שמשה רבינו, "בחיר הנבראים", שעליו נאמר "בכל ביתי נאמן הוא", לא

מאמין בכחו של הקב"ה, כביכול, עד שהוא שואל את ה' מנין הוא יביא כל כך הרבה בשר לכל העם?²!

אך הענין הוא דהנה יסוד גדול בעבודת ה' להרחיק עצמו מעצבות ומרה שחורה רחמנא ליצלן בכל האפשרות שמצינו בזוהר הקדוש שעצבות הוא שמץ עבודה זרה עיי"ש והמופת לזה דמי שהוא עצבון משוטט במוחו מחשבות עבודה זרה על כן צריך להתרחק מהעצבות מאד ומאד כי הוא מביא את האדם לכל מיני עבירות והעצבון תחילתו הוא שמתגבר בקרבו תאוות אכילה כאשר עינינו רואות האיש אשר הוא שרוי במרה שחורה רחמנא ליצלן אוכל בתאוה ורעבתנות ובמהירות ומתאוות אכילה נמשך אחר תאוות אחרים כגון משגל ודומיהן.

כדי להבין את חטא המתאווננים, עלינו להכיר יסוד מרכזי בעבודת ה' - להשתדל מאוד לברוח ולהתרחק מהעצבות ומן המרמור (וכמו שרואים בחוש שכשהאדם עצוב אין לו חשק לכלום ובין השאר גם לא לעבוד את ה').

לאחר שנקרא את דברי הזוהר הקדוש על העצבות נבין עוד יותר מדוע כל כך נצרך להתרחק ממנה - בזוהר כתוב שהעצבות קשורה לעבודה זרה! והראיה לכך היא שבאמת לאנשים ששרויים בעצבות עוברות במח כל מיני מחשבות כפירה ועבודה זרה ל"ע!

בנוסף לכך שלעצבות יש שייכות לעבודה זרה, היא גם בהחלט עלולה להוביל לעוד כמה וכמה עבירות ותאוות - ובפשטות הסיבה לכך היא שכאשר האדם עצוב ושרוי בדכאון, לא טוב לו עם ההרגשה הזו ולכן הוא מחפש לספק ולמלא את עצמו, לכן הוא מתאוה לכל מיני דברים ואוכל בגרגרנות ורעבתנות כדי לנסות להדחיק ולהעלים את העצבות בה הוא שרוי, ולפעמים מתאוות האכילה (שהיא התאוה הראשונה שנופלת במי שבעצבות) נופים גם בתאוות פריצות וכו', רחמנא לצלן.

הצדיקים שאי אפשר לקבל מהם

בקיצור, העצבות היא מידה לא טובה שעלולה להוביל אותנו למקום נמוך ושפל במיוחד, ולכן צריך להישמר מכל שמץ של עצבות, אך איך מתגברים על היצר הרע שדוחף אותנו לעצבות ולתאוות לא טובות?

² ה"מאור ושמש" מביא אופציה לתרץ מכך שרש"י על הפסוק מפרש שה' לא העניש אותו על כך כבמי מריבה משום ששם זה היה מול כל עם ישראל וכאן זה היה רק בין משה לה', אך עדיין השאלה במקומה עומדת - כיצד הוא הסתפק ביכולתו זו של ה'?

ולתת עצות לנפשו להתגבר על יצרו לשבר תאוות היצר אי אפשר כי אם שידבק עצמו לצדיקים ומהן ילמוד אורחת חיים אך הצדיק אשר כבר הוא מזוכך מכל וכל ממנו אינו יכול ללמוד האיש אשר הוא משוקע בתאוות כי הצדיק הזה הביא הכל אל הקדושה על כן הוא אוכל ושותה משמנים ויין ולובש בגדים נאים ויפים ויושב בדירות נאות ובכל אלה הוא עובד עבודתו הגבוה שמעלה נצוצין קדושים ומכניס הכל אל הקדושה ואיך יוכל השפל ערך ללמוד ממנו שאינו רואה ממנו שום עבדות מעניינים אלו שהוא צריך.

קודם כל צריך לדעת שלבד אין לנו שום סיכוי להתמודד עם היצר הרע, וזאת משום שלצערנו אנו כל כך משוקעים בחומריות ובתאוות הגשמיות, והעולם הזה תופס אצלנו המון מקום, אז בשביל להצליח לצאת מהמקום הזה צריך להדבק וללמוד ממי שהגביה את עצמו מהמקום הזה - מהצדיקים!

אך בשביל שהדבקות וההליכה בדרכי הצדיק תשפיע עלינו, חשוב להדגיש תנאי הכרחי: אסור שהצדיק שבדרכיו הולכים יהיה צדיק שכבר הגיע לשיא השלמות וזיכך את עצמו בתכלית, עד כדי שהוא חי בעולם הזה ברחבות גשמית הן בענייני האכילה והן בדירה ולבושים מפוארים כך שאת הכל הוא עושה אך ורק לשם שמים ועל ידי כך הוא מעלה הכל אל הקדושה, כי מצדיק כזה לא נוכל ללמוד איך להתמודד עם התאוות, מכיוון שאין לו עבודה בתחום הזה.

אלא צריך להתדבק עצמו לצדיק אשר לא הגיע עדיין למעלות הצדיק הנ"ל רק הוא בתוך העבודה דהיינו בתוך ההזדככות דהיינו שלא הזדכך עדיין לגמרי רק שהוא עסוק בה עדיין ולפעמים הוא נתפס באיזה דקה מן הדקה וצדיק זה הוא עושה גדרים וסייגים לעצמו ושומר עצמו גם מן המותר לו כדי לזכך עצמו כראוי ויוכל השפל ערך ללמוד ממנו איך לעשות גדרים לעצמו להתגבר על יצרו וזהו שאמרו חז"ל אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו רצונו לומר שיש לו עדיין מה לתקן ועל ידי שהוא מתקן עצמו בתשובה הוא ממשיך תשובה גם על הציבור כיון שיש לו חלק מה עמהם בענייני עולם הזה אבל מי שמתקן עצמו מכל וכל אין עבודתו על דרך זה כלל איך יוכל להמשיך עליהם שיעשו תשובה מכיוון

שאינם רואים ממנו שום דבר כנ"ל ולכך נבחר אהרן לכהן מפני שהיה בו שמץ מה מניהם כנ"ל והיה יכול להביאם אל תשובה.

הצדיק שבו ובדרכיו צריכים להדבק בכדי להצליח להתמודד עם היצר הרע שלנו הוא צדיק שאנו רואים שישנה אצלו עדיין התמודדות ועבודה עם נפילות. כלומר, אמנם בדרך כלל בפועל הוא אינו נופל (ולכן הוא נקרא צדיק), אך עדיין שייך אצלו הצורך לעבוד ולתקן את עצמו בכל מיני עניינים שבהם הוא עוד לא הגיע לשלימות, וממילא - כיוון שאנו יכולים לראות אצל הצדיק הזה שהוא קובע לעצמו כל מיני סייגים אישיים ועניינים ומקומות שהוא מתרחק מהם בהתמודדות שלו עם יצרו הרע - יש לנו איזו שהיא שייכות ללמוד מדרכיו ולקבל ממנו עידוד והשראה לעבודת ה' האישית שלנו.

מאותה סיבה אנו רואים שיש הלכה שכאשר ממנים פרנס על הציבור צריך שתהיה תלויה מאחוריו קופה של שרצים, ולפי פירוש רש"י שם - הכוונה היא שצריך שתהיה במשפחתו דופי. כלומר, הממונה על הציבור צריך שיהיה אדם לא מושלם ושתהיה לו עדיין עבודה לתקן את עצמו בכל מיני נושאים. מדוע? כך, ורק כך, על ידי שהציבור יראה איך שהוא עוסק כל הזמן בלחזור בתשובה על העניינים שהוא צריך, אז ילמדו גם הם לתקן דרכיהם ולשוב בתשובה; אך אם הפרנס יהיה אדם שאין לו מה לתקן, לא יהיה לציבור ממי ללמוד לתקן מעשיהם (כמו שאמרנו לגבי צדיק), ולכן דווקא אהרן נבחר להיות כהן, כי עם כל זה שהוא היה צדיק גדול היה לו מעט שבמעט לתקן ועל כן הוא יכול היה להחזיר את העם בתשובה על ידי שילמדו ממנו.

תאונת שרשרת

ועל פי דברי אלה יתבאר פרשה זו -

עכשיו נראה בתוך הפסוקים את היסודות בעבודת ה' שלמדנו עד כאן -

"ויהי העם כמתאוננים רע באזני השם" פירוש שנפלו לעצבות והוא מגזירת אונן, "ותבער במ אש השם" כי מרה שחורה הוא שנוי ומשוקץ שהוא שמץ עבודה זרה כנ"ל על כן נענשו, "ויתפלל משה ותשקע האש", אך נמשך להם על ידי העצבות שהתאוו תאווה "ויאמרו מי יאכלנו בשר" כמאמרנו לעיל שתאווה אכילה נמשך ממרה שחורה.

את המילה "מתאוננים" אפשר להבין כמשמעות של המילה אנינות על המת שפירושה הוא אבל, עצבות (וכמו שרואים בחז"ל שלאבל ('אונן') יש כל מיני דינים שמטרתם היא שלא יעסוק בשמחה - אסור לו ללמוד תורה וכו'). לפי משמעות זו, בפסוק "ויהי העם כמתאוננים" הכוונה היא ששרתה בהם עצבות, ולכן "ותבער במ אש ה'", שהקב"ה הענישם כי ה' שונא את מי ששרוי בעצבות

ובמרה שחורה (והסיבה לכך היא כי לעצבות יש שייכות וקשר לעבודה זרה כנ"ל), ולאחר מכן העונש נעצר בעקבות תפילתו של משה.

אך מחמת העצבות ששרתה בהם התעוררה אחר כך תאוות האכילה (כמו שהסברנו לעיל) וממילא - "ויאמרו מי יאכילנו בשר".

כשהצדיק לא מזדהה עם התאוה

על כן כתיב "ובעיני משה רע" שמשה היה יודע בעצמו שהוא מזוכך מכל וכל מהגשמיות אם כן איפה יוכל לתקן אותם כיון שאין בו שום שמץ מניהם על כן אמר לפני הקב"ה "למה הרעת לעבדך וכו' לשום את משא כל העם הזה עלי" וכי אפשר שיבואו על ידי לידי תיקון "האנכי הריתי לעם הזה אם אנכי ילדתיהו" פי' כי הריון מורה על המחשבה שהוא בהעלם והלידה מורה על המעשה והנה הולד על ידי שהיה בבטן אמו וילדתו בחיקה יש בו מטבע האם וזהו שטען משה האנכי הריתי וכו' כלומר אילו הריתי אותם ואם ילדתיהם וכהולד יש בו מטבע האם היה ביכולתי לתקן אותם אבל הואיל שאין מחשבותי מחשבותיהם ואין מעשי מעשיהם שאין בו אפילו שמץ מה מהם, אם כן איך אוכל לתקן אותם "ואם ככה את עושה לי" רצונו לומר לשאת אותם עלי "הרגני נא הרג" רצונו לומר הורידני ממדרגתי שנפילה ממדרגה היא בחינת הריגה כדי שיהיה לי אחיזה מה עמהם ועל ידי זה אוכל לתקן אותם.

כאשר משה רואה שהעצבות של העם גרמה לכך שנפלה בהם תאוות האכילה הוא אינו יודע מה לעשות - "ובעיני משה רע", משום שמשה ידע שכדי שהוא יוכל לעזור לעם להתמודד עם התאוה שהתעוררה בהם הוא זקוק לכך שתהיה לו איזו שייכות להתמודדויות של עם ישראל, ולכן אומר משה לה' "למה הרעת לעבדך וכו' לשום את משא כל העם הזה עלי"?! והרי אין באפשרותי לעזור להם: "האנכי הריתי את העם הזה אם אנכי ילדתיהו"?! כלומר, כאשר אשה יולדת היא מטביעה בולד תכונות ומידות דומות לתכונותיה, ובהקשר שלנו הריון מדומה למחשבה (שנמצאת בהעלם כמו הולד), ולידה היא שהנעלם מתגלה. לפי פירוש זה, הטענה של משה לה' היא שהמחשבות והמעשים שלו אינם בערך כלל למחשבות ולמעשים של עם ישראל כי לא הוא זה שהטביע בהם את תכונותיהם.

לבסוף אומר משה לה' - "ואם ככה את עושה לי", דהיינו - אם אין לי ברירה ואני איאלץ לעזור להם להתמודד עם תאוותם, אז בבקשה - "הרגני נא הרג", כלומר, תוריד אותי ממדרגתי הנעלה למקום שבו תהיה לי שייכות בתאוות של

העם ואוכל לעזור להם (המילה 'הריגה' כאן מבטאת נפילה מהמדרגה, שהאדם הקודם כביכול מסתלק ונהפך לאדם חדש).

שבעים ממוצעים מחברים

"ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" רצונו לומר זאת אי אפשר להוריד אותך ממדרגתך, רק תאסוף לי שבעים איש והם בערך זה שיש להם אחיזה מה עמהם ומהם יכולים ללמוד מה שהם צריכים כנ"ל, וגם השבעים איש מחמת שהן צדיקים גדולים הם יכולים להיות דבוקים בך, אם כן באמצעותיהם יהיו הפשוטי עם דבוקים אליך ועל ידי זה יבואו לידי תיקון.

לאחר מכן, ה' עונה למשה על טענתו - "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל". כלומר, ה' עונה למשה שאין אפשרות כזו להוריד אותו ממדרגתו, אך אפשר שמשה יאסוף שבעים איש שיייעו לו - שמצד אחד יהיו כאלה שישנה אצלם שייכות וערך להתמודדות של עם ישראל, ומצד שני, מכיוון שהם יהיו צדיקים גדולים, הם יוכלו גם להתקשר ולהזדהות עם משה במידה מסוימת, ויצא שהם יהיו מעין ממוצע בין עם ישראל למשה רבנו, וכך משה יוכל לעזור לעם לתקן את דרכיו.

"ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא" פירוש כי מטבע האדם אחרי שמילא תאוותו כל צרכו ואכל אכילתו גסה נמאס בעיניו לאכול עוד, אבל קודם שמילא כריסו הוא מתאוה להמאכל למלאות תאוותו, אבל הקב"ה אמר שיתן להם מין בשר אשר תיכף כשיתחילו לאכול יתמאס בעיניהם וזהו "ואכלתם בשר וגו' עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא" רצונו לומר תיכף בהתחלתם לאכול יהיה להם לזרא וימאס בעיניהם, ומשה לא הבין כוונתו של הקב"ה במה שאמר והיה לכם לזרא וסבר שכוונת הקב"ה היא שיתן להם די שיאכלו וימלאו כריסם עד שאחר כך יהיה להם לזרא וימאס בעיניהם, לכן טען לפניו "הצאן ובקר ישחט להם" רצונו לומר הן אמת שתוכל להספיק להם די תאוותם אבל זאת יגרום להם שיתמשכו אחר תאוות אחרות שעל ידי תאוות המאכל נמשך תאוות אחרות כגון משגל ודומיהן וזה דבר שאין לו שיעור ואם כן מה יהיה בסופם, "ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר וכו'" רצונו

לומר וכי קצרה ידי מליתן להם די תאותם ואף על פי כן תיכף כשיתחילו לאכול ישובר תאותם וימאסו אותה מלאכול, והפסוק מעיד שכן היה שכן כתיב "והבשר עודנו בין שיניהם טרם יכרת ואף ה' וגו'" רצונו לומר כשהיה הבשר עודנו בין שיניהם טרם יכרת בשיניהם לאכול ואף ה' חרה בהם וגו', "על כן קרא למקום ההוא קברות התאוה כי שם קברו את העם המתאווים" רצונו לומר כי שם נקבר תאותם שטרם אכלם נמאס לפנייהם כנ"ל ולא נמשכו עוד לתאות אחרים.

לאחר שה' מצווה את משה לאסוף את שבעים הזקנים, שישמשו כ'מתווכים' בינו לבין עם ישראל, ה' אומר למשה לומר לעם "הֲתִקְדְּשׁוּ לְמִקְדָּשׁ וְאֶכְלֶתֶם בָּשָׂר... עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא", כלומר, ה' אומר למשה שעל אף שבדרך כלל כאשר נמשכת לאדם תאוה כל עוד הוא לא ימלא כל כריסו לגמרי הוא רק יחפוץ לאכול עוד ועוד, כאן המציאות תהיה שונה וה' יגרום שבאותו רגע שעם ישראל יתחיל למלא תאוותו מהבשר הוא מיד ימאס בו, עוד לפני שימלא ממנו את כריסו.

אך משה, שלא הבין למה התכוון הקב"ה, היה בטוח שהכוונה היא שעל ידי שהעם ימלא כרסו מהבשר יהיה לו לזרא, ולכן שאל את ה' "הצאן ובקר ישחט להם!?! אין הכוונה שמשם פקפק חלילה בכחו של ה' לספק לעם כמות גדולה של בשר, אלא כוונתו היתה שעלול להיות שעל-ידי שהעם ימלא תאוותו מהבשר הם ימשכו לתאוות אחרות ומתאוות לתאוות ואין לדבר סוף! על כך ענה ה' למשה: "היד ה' תקצר!?! כלומר, ה' אומר שבאפשרותו אם הוא רוצה, לגרום שמיד כאשר העם יחלו למלא תאוותם היא כבר תיפסק, כמו שרואים לאחר מכן שהתורה אומרת ש"עוד הבשר בין שיניהם... ואף ה' חרה בהם".

לכן אותו מקום נקרא "קברות התאוה", "כִּי שָׁם קָבְרוּ אֶת הָעָם הַמֵּתְאָוִים" - הכוונה היא ששם נקברו התאוות של העם, שלמרות שהחלו בתאוות האכילה כשאכלו את הבשר, ה' ריחם עליהם ובאותו הרגע קבר והעלים את שאר התאוות כדי שלא יוכלו להימשך אליהן.

תופעת לוואי מאכילת יתר

אך אף על פי כן זאת נשאר על ידי התאוה לאכול בשר לשון הרע, שהוא נמשך על ידי תאות אכילה כמאמר חז"ל גדולה לגימז כו' וכן איכל קורצא ביה מלכא, ואפילו אהרן ומרים שהיו צדיקים גדולים על ידי שלא נזדככו את עצמם כמשה והייתה להם אחיזה מה עמהם כנ"ל נתפסו בעון לשון הרע על ידי העם המתאווים הגם שכוונת מרים ואהרן הייתה לשם שמיים היה בו

קצת לשון הרע כמאמר רש"י והמרגלים הוציאו דבת הארץ לכך
נסמך לכאן ותדבר מרים ואהרן במשה ואחר כך בפרשת מרגלים
והבן.

הפרשיה מסיימת בכך שאהרן ומרים דברו לשון הרע על משה. בכך העניין
הוא שאמנם עם ישראל ניצל משאר התאוות שהיו אמורות לבוא בעקבות תאוות
האכילה, אך דבר אחד בכל זאת נמשך מתאוות האכילה שפשתה בעם ישראל:
תאוות דיבור לשון הרע, שלגביה רואים בחז"ל בכמה מקומות שהאכילה מעוררת
לשון הרע (כמו לדוגמא בסיפור הידוע שמובא בגמרא על קמצא ובר קמצא
שבגלל שלא נתנו לו לאכול, הוא הלשין על היהודים לקיסר; וכמו בביטוי "לאכול
קורצא", להלשין).

תאווה זו התבטאה אפילו אצל אהרן ומרים - כיוון שלא היו בתכלית הזיכוך
כמו משה, ועדיין הייתה בהם איזו שהיא שייכות לתאוות של עם ישראל, נתפסה
בהם תאוות הלשון הרע במשה, ולמרות שהתכוונו לשם שמים - עדיין היה
בדיבורם שמץ של לשון הרע.³

אז שנזכה להדבק ולהתקשר עם הצדיקים, משני הסוגים, ועל ידי כך
להתרחק מכל וכל מהעצבות ומכל הדומה לה, ומזה נזכה להתרחק מהתאוות
הרעות ומן היצר הרע!!!

³ כך אפשר גם ללמוד מדברי רש"י על תחילת פרשת שלח, שהסיבה שנסמכה פרשת המרגלים לפרשת
מרים ואהרן היא כדי להראות שהם לא למדו מהעונש שמרים קבלה על שהוציאה דיבה, אז רואים במפורש
שכן היה בדיבורם קצת לשון הרע.

אנא נפשי כתבית יהבית

רבי יעקב מאיז'ביצא – ספר-הזמנים, שבועות, יח

ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה' וגו' ותבער בם אש ה' וגו' ויתפלל משה אל ה' ותשקע האש כו' והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה וגו' וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר כו' ויאמר משה אל ה' למה הרעת לעבדך וגו' לשום את משא כל העם הזה עלי האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו' ואם ככה אתה עושה לי הרגני נא הרג כו' ואל אראה ברעתי כו' ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל וגו' ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר וגו' עד חודש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא כו' ויאמר משה שש מאות אלף כו' הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם וגו' ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר וגו' ויקרא את שם המקום ההוא קברות התאוה כי שם קברו את העם המתאוים כו' ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות כו'.

צריך להבין כתיב ויהיה העם כמתאוננים ולא פירש על מה הייתה התאוה והיה לו לפרש כמו שפירש הכתוב אח"כ בענין התאוה שאמרו מי יאכלנו בשר גם צריך להבין טענות משה במה שאמר הצאן ובקר ישחט להם הגם שרש"י כתב לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב מ"מ אין הדעת סובלת מי שכתוב בו בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק.

אך הענין הוא דהנה יסוד גדול בעבדות ה' להרחיק עצמו מעצבות ומרה שחורה רחמנא ליצלן בכל האפשרות שמצינו בזוהר הקדוש שעצבות הוא שמץ עבודה זרה עיי"ש והמופת לזה דמי שהוא עצבון משוטט במוחו מחשבות עבודה זרה על כן צריך להתרחק מהעצבות מאד ומאד כי הוא מביא את האדם לכל מיני עבירות והעצבון תחילתו הוא שמתגבר בקרבו תאוות אכילה כאשר עינינו רואות האיש אשר הוא שרוי במרה שחורה רחמנא ליצלן אוכל בתאוה ורעבתנות ובמהירות ומתאוות אכילה נמשך אחר תאוות אחרים כגון משגל ודומיהן.

ולתת עצות לנפשו להתגבר על יצרו לשבר תאוות היצר אי אפשר כי אם שידבק עצמו לצדיקים ומהן ילמוד אורחת חיים אך הצדיק אשר כבר הוא מזוכך מכל וכל ממנו אינו יכול ללמוד האיש אשר הוא משוקע בתאוות כי הצדיק הזה הביא הכל אל הקדושה על כן הוא אוכל ושותה משמנים ויין ולובש בגדים נאים ויפים ויושב בדירות נאות ובכל אלה הוא עובד עבודתו הגבוה שמעלה נצוצין קדושים ומכניס הכל אל הקדושה ואיך יוכל השפל ערך ללמוד ממנו שאינו רואה ממנו שום עבדות מעניינים אלו שהוא צריך.

אלא צריך להתדבק עצמו לצדיק אשר לא הגיע עדיין למעלות הצדיק הנ"ל רק הוא בתוך העבודה דהיינו בתוך ההזדככות דהיינו שלא הזדכך עדיין לגמרי רק שהוא עסוק בה עדיין ולפעמים הוא נתפס באיזה דקה מן הדקה וצדיק זה הוא עושה גדרים וסייגים לעצמו ושומר עצמו גם מן המותר לו כדי לזכך עצמו כראוי ויוכל השפל ערך ללמוד ממנו איך לעשות גדרים לעצמו להתגבר על יצרו וזהו שאמרו חז"ל אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו רצונו לומר שיש לו עדיין מה לתקן ועל ידי שהוא מתקן עצמו בתשובה הוא ממשיך תשובה גם על הציבור כיון שיש לו חלק מה עמהם בענייני עולם הזה אבל מי שמתקן עצמו מכל וכל אין עבודתו על דרך זה כלל איך יוכל להמשיך עליהם שיעשו תשובה מכיוון שאינם רואים ממנו שום דבר כנ"ל ולכך נבחר אהרן לכהן מפני שהיה בו שמץ מה מניהם כנ"ל והיה יכול להביאם אל תשובה.

ועל פי דברי אלה יתבאר פרשה זו –

"ויהי העם כמתאוננים רע באזני השם" פירוש שנפלו לעצבות והוא מגזירת אונן, "ותבער בם אש השם" כי מרה שחורה הוא שנוי ומשוקץ שהוא שמץ עבודה זרה כנ"ל על כן נענשו, "ויתפלל משה ותשקע האש", אך נמשך להם על ידי העצבות שהתאוו תאוה "ויאמרו מי יאכלנו בשר" כמאמרנו לעיל שתאות אכילה נמשך ממרה שחורה.

על כן כתיב "ובעיני משה רע" שמשה היה יודע בעצמו שהוא מזוכך מכל וכל מהגשמיות אם כן איפה יוכל לתקן אותם כיון שאין בו שום שמץ מניהם על כן אמר לפני הקב"ה "למה הרעת לעבדך וכו' לשום את

משא כל העם הזה עלי" וכי אפשר שיבואו על ידי לידי תיקון "האנכי הריתי לעם הזה אם אנכי ילדתיהו" פי' כי הריון מורה על המחשבה שהוא בהעלם והלידה מורה על המעשה והנה הולד על ידי שהיה בבטן אמו וילדתו בחיקה יש בו מטבע האם וזהו שטען משה האנכי הריתי וכו' כלומר אילו הריתי אותם ואם ילדתיהם וכהולד יש בו מטבע האם היה ביכולתי לתקן אותם אבל הואיל שאין מחשבותי מחשבותיהם ואין מעשי מעשיהם שאין בו אפילו שמץ מה מהם, אם כן איך אוכל לתקן אותם "ואם ככה את עושה לי" רצונו לומר לשאת אותם עלי "הרגני נא הרג" רצונו לומר הורידני ממדרגתי שנפילה ממדרגה היא בחינת הריגה כדי שיהיה לי אחיזה מה עמהם ועל ידי זה אוכל לתקן אותם.

"ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" רצונו לומר זאת אי אפשר להוריד אותך ממדרגתך, רק תאסוף לי שבעים איש והם בערך זה שיש להם אחיזה מה עמהם ומהם יכולים ללמוד מה שהם צריכים כנ"ל, וגם השבעים איש מחמת שהן צדיקים גדולים הם יכולים להיות דבוקים בך, אם כן באמצעותיהם יהיו הפשוטי עם דבוקים אליך ועל ידי זה יבואו לידי תיקון.

"ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא" פירוש כי מטבע האדם אחרי שמילא תאוותו כל צרכו ואכל אכילתו גסה נמאס בעיניו לאכול עוד, אבל קודם שמילא כריסו הוא מתאוה להמאכל למלאות תאוותו, אבל הקב"ה אמר שיתן להם מין בשר אשר תיכף כשיתחילו לאכול יתמאס בעיניהם וזהו "ואכלתם בשר וגו' עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא" רצונו לומר תיכף בהתחלתם לאכול יהיה להם לזרא וימאס בעיניהם, ומשה לא הבין כוונתו של הקב"ה במה שאמר והיה לכם לזרא וסבר שכוונת הקב"ה היא שייתן להם די שיאכלו וימלאו כריסם עד שאחר כך יהיה להם לזרא וימאס בעיניהם, לכן טען לפניו "הצאן ובקר ישחט להם" רצונו לומר הן אמת שתוכל להספיק להם די תאותם אבל זאת יגרום להם שיתמשכו אחר תאוות אחרות שעל ידי תאות המאכל נמשך תאות אחרות כגון משגל ודומיהן וזה דבר שאין לו שיעור ואם כן מה יהיה בסופם, "ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר וכו'" רצונו לומר וכי קצרה ידי מליתן להם די תאותם ואף על פי כן תיכף כשיתחילו לאכול ישובר תאותם וימאסו אותה

מלאכול, והפסוק מעיד שכן היה שכן כתיב "והבשר עודנו בין שיניהם
טרם יכרת ואף ה' וגו'" רצונו לומר כשהיה הבשר עודנו בין שיניהם טרם
יכרת בשיניהם לאכול ואף ה' חרה בהם וגו', "על כן קרא למקום ההוא
קברות התאוה כי שם קברו את העם המתאווים" רצונו לומר כי שם נקבר
תאותם שטרם אכלם נמאס לפנייהם כנ"ל ולא נמשכו עוד לתאות אחרים.
אך אף על פי כן זאת נשאר על ידי התאוום לאכול בשר לשון הרע,
שהוא נמשך על ידי תאות אכילה כמאמר חז"ל גדולה לגימה כו' וכן
איכל קורצא ביה מלכא, ואפילו אהרן ומרים שהיו צדיקים גדולים על
ידי שלא נזדככו את עצמם כמשה והייתה להם אחיזה מה עמהם כנ"ל
נתפסו בעון לשון הרע על ידי העם המתאווים הגם שכוונת מרים ואהרן
הייתה לשם שמיים היה בו קצת לשון הרע כמאמר רש"י והמרגלים
הוציאו דבת הארץ לכך נסמך לכאן ותדבר מרים ואהרן במשה ואחר כך
בפרשת מרגלים והבן.

פעם התאונן שמשו של האדמו"ר ר' דובער מחב"ד לחבירו על אודות קושי עבודת השמשות ובפרט על כך שהוא צריך להחליף כמה פעמים ביום את בגדי הרבי מכיון שהם רטובים מזיעה - "מפני מה הרבי כל כך מזיע עד שצריך להחליף לו את הבגדים מספר פעמים ביום?"

יצא הרבי מחדרו ואמר לשמש "כיון שהרהרת אחר רבך לא תוכל להמשיך לשמשני, אמנם על דבר השאלה אשר שאלת תקבל תשובה"

המשיך הרבי ואמר "חשוב, מגיעים אלי כל שעה 4-5 חסידים ליחידות בהם שופכים את מר ליבם לפני ובשביל שאוכל להבין לליבם צריך אני להתפשט מלבושי הנפש שלי ולהתלבש בנפשו של היהודי, רק לאחר שהבנתי באמת לליבו אוכל לענות תשובה, אולם כדי שאצליח למצוא פתרון זקוק אני שוב להתפשט מלבושי היהודי ולחזור ללבושים של הרבי"

"ובכן אם אתה היית מתפשט ומתלבש 10 פעמים בשעה לא היית מזיע?!"

* * *

בסיפור שלנו אנחנו רואים שכדי לעזור לחבר צריך קודם כל להקשיב, לשמוע, לנסות להבין לצערך ורק אח"כ נוכל למצוא יחד איתו פתרון.

אדם שינסה בשלב ראשון להגיע לפתרון לא רק שלא יוכל להבין מספיק את הבעיה של חבירו אלא שבעמדה שהוא נמצא נראה כאילו הוא 'משתמש' בחבירו כעכבר נסיונות בשביל להחכיטם וללמוד...

שנזכה לדעת להקשיב באמת ולשמוע!

המושג השבועי

מהלכים ועומדים

קליפות וניצוצות

הַצַּדִּיק הַזֶּה הֵבִיא הַכֹּל אֶל הַקְּדוּשָׁה עַל פֶּן הוּא אוֹכֵל וְשׁוֹתָה מִשְׁמָנִים
וַיֵּין וְלוֹכֵשׁ בְּגָדִים נְאִים וַיִּפֹּס וַיּוֹשֵׁב בְּדִירוֹת נְאוֹת וּבְכָל אֵלֶּה הוּא עוֹבֵד
עֲבוֹדָתוֹ הַגְּבוּרָה שְׁמַעְלָה נִצְוֶצִין קְדוּשִׁים וּמְכַנִּים הַכֹּל אֶל הַקְּדוּשָׁה

מהם הקליפות? איך הגיעו אליהן הניצוצות? ומהם הניצוצות בכלל?
בקבלה מוסבר כי לפני בריאת העולם שלנו, נבראו עולמות קודמים שהיו
בבחינת 'תהו' - הספירות שמהן הורכבו העולמות הללו התנהלו בעצמה רבה
ובלתי-מוגבלת מדי ובחוסר-רגישות זו לזו, ולכן הם התרסקו ונשברו, והאור
האלוקי שחייה אותם 'נפל' להחיות את ה'קליפות' - מעטפת חיצונית וגסה
המסתירה את האור האלוקי ויוצרת מציאות שנראית כנפרדת מהבורא. יחד עם
השברים שנפלו, נותרו שבוים בתוך הקליפות והחומר הגשמי גם ניצוצות
קדושים (המכונים בקבלה 'רפ"ח ניצוצין'), שהם חלקיקי חיות ואור אלוקי עליון
הממתנינים להיגאל. תפקידו של האדם, ובמיוחד של הצדיק, הוא "עבודת
הבירורים": על ידי שימוש נכון במציאות - כמו אכילה בתענוג או לבישת בגדים
יפים מתוך כוונה קדושה וביטול לה' - הוא משחרר את הניצוצות הללו מכלאם
בתוך הקליפה ומעלה אותם חזרה לשורשם, ובכך הוא הופך את העולם הגשמי
ל"דירה בתחתונים" המגלה את נוכחותו של ה' בכל פרט. עבודה זו נקראת
'עבודת ההעלאה'. בחסידות מבואר כי ביציאת מצרים התעלו ר"ב מתוך רפ"ח
הניצוצות, כך שלנו נותרו רק פ"ו ניצוצות להעלות (כנראה שהשנה, שנת תשפ"ו,
היא שנה מסוגלת להעלות אותם...).

להרחבה: עץ-חיים שער י"ח (שער רפ"ח ניצוצין); שער מ"ח (שער
הקליפות).

